

5. Створення і використання електронних засобів навчання / М. О. Ассанов, Л. А. Карташова, О. В. Кохан, В.В. Лапінський, В. В. Рогоза // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційне суспільство: сучасні методи та технології навчання», 25 травня 2011 року в м. Київ. – ЮД. – 2011. – С. 5-11.

В статье раскрыты актуальность разработки открытых электронных учебников для образования Украины, уточнен термин «открытый электронный образовательный ресурс» (ОЭОР), выделены особенности проектирования открытых образовательных ресурсов. Раскрыто особенности разработанных электронных учебников и описана методика их создания. Предполагается, что качественные характеристики ОЭОР будут осуществлять положительное влияние на повышение качества обучения.

Ключевые слова: образование, информационные технологии, учебник, электронный учебник, электронный образовательный ресурс, учебное заведение, качество, подготовка.

The article reveals the importance of the development of open electronic textbooks for the education of Ukraine, clarifies the term "open e-learning resource" (OELR), specifies the peculiarities of designing open educational resources. The features of developed electronic textbooks are shown and the method of their creation is described. It is assumed that the qualitative characteristics of the developed OELR will have a positive impact on improving the quality of education. The social significance of OELR, which consists in the fact that the developed innovative method of creation of electronic textbooks on the basis of WEB-technologies has a clear direction for an innovative updating of the textbook creation system in Ukraine, is specified. The use of developed, taking into account modern requirements, electronic textbooks as open educational resources, will contribute to the achievement of 100 percent provision of educational facilities by means of training. The scientific novelty is in the fact the innovative method of creating textbooks on the basis of WEB-technologies has been further developed. The practical significance of the results obtained is to analyze the software and justify the use of WEB-technologies based on the organization of interaction between the teacher and the students, used for different organizational forms of studying full-time, part-time, out-of-school and distance.

Key words: education, information technologies, textbook, electronic textbook, electronic educational resource, educational institution, quality, preparation.

УДК [378.011.3-057.175:78]:[37.015.31:316.72-057.876]=161.2(045)

Качур Мирослава Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Поляк Аліна Володимирівна,
аспірант,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

У статті висвітлюється проблема підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів, роль учителя музичного мистецтва у формуванні полікультурного світогляду школярів. З'ясовано сутність полікультурного виховання, як процесу цілеспрямованої соціалізації учнів та його зміст, що передбачає оволодіння системою національних і загальнокультурних цінностей, комунікативних та загальнокультурних емпатичних умінь, що дозволяють школяреві здійснювати міжкультурну взаємодію і виявляти розуміння інших культур, а також толерантність стосовно її носіїв. Розкрито потенціал музичного мистецтва, зокрема, українського фольклору в полікультурному вихованні учнів.

Ключові слова: полікультурне виховання, майбутні учителі музичного мистецтва, підготовка, готовність, педагогічні умови.

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство є полікультурним, багатомовним і поліконфесійним, яке існує на демократичних принципах культурного плюралізму. Тому питання полікультурності варто розглядати як один з важливих напрямів у розвитку української системи освіти, яка орієнтується на вироблення виховної моделі, відкритої до впливів різних культур та готової до діалогу з ними. Полікультурність як внутрішнього, так і зовнішнього суспільного середовища вимагає від кожного громадянина нашої країни здатності до міжетнічної і міжкультурної комунікації та толерантного ставлення до культурних цінностей інших народів. Тому дедалі гостріше постає необхідність підготовки підростаючого покоління до життя в культурно гетерогенному і мінливому світі. Вирішальна роль у вирішенні цього завдання належить полікультурному вихованню учнів у загальноосвітній школі як одній із наймасовіших соціальних інституцій сучасності [3, с. 29]. Саме тому до цього процесу має бути підготовлений і майбутній учитель, зокрема, музичного мистецтва.

Україна – поліетнічна держава, до складу населення якої входять різні за походженням і ступенем соціально-економічного розвитку етнічні спільноти. Це зумовлює полікультурність суспільного середовища, вимагає підготовки особистості, здатної сприймати і розуміти не лише власні, а й культурні цінності інших народів, спроможної до міжетнічної і міжкультурної комунікації. Зіткнення цивілізаційних, культурних, етнічних інтересів створюють конфліктну ситуацію в межах загальної національно-

державного простору [1]. У цьому контексті актуалізується проблема формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів.

Політичні та соціокультурні зміни, інтеграційні та економічні процеси створюють передумови для удосконалення педагогічної освіти в аспекті її відповідності вимогам європейського освітнього простору, впровадження нових підходів у підготовці вчителів музичного мистецтва, які нині повинні бути готовими до полікультурного виховання учнів засобами музичного мистецтва.

У сучасних урядових документах декларується полікультурність і багатоетнічність нашої держави, ставляться завдання оберігати культуру, виховувати повагу до різних світоглядних, політичних доктрин, релігійних вірувань і формувати толерантні міжетнічні стосунки. Нині значно зростає потреба у фахівцях, які здатні адекватно здійснювати навчально-виховний процес у полікультурному суспільстві з урахуванням розмаїття етнічних, расових та релігійних засад. У сучасному соціокультурному середовищі полікультурність стає невід'ємним компонентом професіоналізму. Це дає підставу розглядати проблему підготовки вчителя, зокрема, музичного мистецтва, до полікультурного виховання учнів як одну з ключових.

Полікультурне суспільство характеризується різноманіттям націй, релігій, традицій і світоглядних установок. Гармонійне функціонування полікультурного соціуму можливе за умови виховання його громадян у системі загальнолюдських цінностей і пріоритетів, серед яких найважливішими є глибинне і всебічне

опанування власної культури (національної, етнічної), вироблення толерантного ставлення, розвиток умінь і навичок продуктивної взаємодії з представниками інших культур. Успішність реалізації виховних завдань залежить від рівня полікультурної компетентності педагогічних працівників, яка, будучи інтегральним утворенням, залежить від сформованості окремих компетенцій (комунікативно-мовленнєвої, соціокультурної). Особлива роль належить учителю музичного мистецтва, який, формуючи полікультурне світобачення школярів, збагачує їх досвід полікультурного спілкування, що є визначальним у їх подальшому житті. У цьому аспекті професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів набуває ознак особливої значущості в умовах сучасного культурного розмаїття соціуму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Варто зазначити, що існує значна кількість наукових досліджень, дотичних у різних аспектах до проблеми полікультурного виховання учнів й підготовки майбутніх учителів до такого виховання. Так, наприклад, сучасні тенденції становлення полікультурного виховання розглядають як вітчизняні дослідники О. Дубовик, І. Лощенко, О. Сухомлинська, так і зарубіжні Г. Ауерххаймер, П. Вебер, О. Джурицький, Г. Дмитрієв, Г. Палаккіна, Т. Рюлькер та ін. Питанням виховання полікультурності та толерантності присвячені роботи М. Баяновської, І. Беха, Б. Гершунського, М. Філатової. Взаємозалежність національного і громадянського виховання, а також проблеми виховання культури міжнародного спілкування досліджує ряд вчених: С. Бондирьова, Н. Воскресенська, Н. Ганнусенко, З. Гасанов, В. Заслуженюк, В. Рогозинський, М. Тайчинов, Г. Філіпчук та ін.

Проблеми полікультурної освіти у другій половині ХХ ст. аналізували у своїх дослідженнях такі зарубіжні та українські науковці: Д. Бенкс, З. Гасанов, Л. Голік, Г. Дмитрієв, Т. Клиниченко, М. Красовицький, Г. Левченко, В. Матіс, С. Наушабаєва, С. Ніето, В. Подобєд, Т. Рюлькер, М. Хінт. ХХІ ст. посилює інтерес до цієї проблеми, зокрема і в Україні. На сторінках вітчизняних педагогічних видань останніми роками з'явилися праці Е. Антипової, В. Бойченко, В. Болгарінової, Л. Горбунової, І. Лощенко, Н. Сейко, О. Сухомлинської та ін., у яких досліджуються процеси становлення ідей полікультурності, їх зв'язок з національною освітою тощо. Ученими розглядалися різні аспекти полікультурного виховання, зокрема питання полікультурної освіти і виховання досліджені в працях В. Бойченко, В. Болгаріної, В. Борисенкова, Л. Волик, Л. Голік, О. Гукаленко, Г. Дмитрієва, О. Джурицького, І. Лощенко, Т. Левченко, Т. Клиниченко, М. Красовицького та ін.

У контексті дослідження вагоме значення мають праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, в яких розглядається проблема професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (Е. Абдуллін, І. Гринчук, О. Єременко, М. Качур, О. Ляшенко, С. Науменко, О. Ніколаєва, О. Олексюк, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Рудницька, Т. Смирнова, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.). Праці цих дослідників є потужним підґрунтям здійснення дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів.

Метою статті є розгляд проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів, сутності полікультурного виховання та визначення окремих умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання школярів.

Результати дослідження. На підставі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження ми дійшли висновку, що досі залишаються недослідженими питання професійно зумовленого змісту й структури готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів, не визначені особливості становлення окремих її складових у період професійного навчання, не розроблено систему педагогічного супроводу розвитку готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів у освітньому процесі ВНЗ. Загалом ступінь опрацювання проблеми формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до

полікультурного виховання учнів не відповідає рівню її теоретичної та практичної значущості.

Формування позитивного досвіду міжкультурної взаємодії розпочинається з найближчого середовища особи, поглиблюється й удосконалюється в ширших соціальних групах. Відтак, кожна змістова складова полікультурного виховання включає певне коло питань, що характерні для тієї чи іншої спільноти: сім'ї, родини, друзів, класу, вулиці, школи, місцевої громади тощо. Запропонована проблематика розглядається в морально-етичному, правовому, політичному та історико-культурному аспектах. Таким чином, зміст полікультурного виховання може бути представлений знаннями про полікультурність навколишнього світу, навичками його пізнання, повагою й толерантним ставленням до етнічних, культурних, расових, релігійних та інших відмінностей, рівнем оволодіння різноманітними моделями міжкультурної взаємодії [2, с. 219].

Стосовно розуміння поняття «полікультурне виховання», ми погоджуємося з Н. Миропольською, яка розглядає його як процес цілеспрямованої соціалізації учнів, що передбачає оволодіння системою національних і загальнокультурних цінностей, комунікативних та загальнокультурних емпатичних умінь, що дозволяють школяреві здійснювати міжкультурну взаємодію і виявляти розуміння інших культур, а також толерантність стосовно її носіїв [4, с. 691]. Звісно, в контексті дослідження нас цікавить, передусім, музична культура.

У процесі полікультурного виховання здійснюється залучення молодого покоління до рідної та світової культури. І якщо культура нерозривно пов'язана зі змінами, які відбуваються, – політичними, географічними, кліматичними, мовними, то поняття полікультурності стає значно ширшим. Це вже не тільки вивчення культури однієї нації іншою, виховання толерантності однієї народності щодо всіх інших, вміння поважати різні віросповідання, а, значною мірою – високий рівень розвитку суспільства – науковий, технічний, соціально-психологічний тощо [8].

Для утвердження концепції безконфліктного розвитку поліетнічного українського суспільства В.Свтух пропонує низку заходів, спрямованих на відродження й активне функціонування в етнокультурному просторі нашої держави культур різних етнічних спільнот, найефективнішими серед яких є такі: проведення всеукраїнських фестивалів, форумів, конкурсів із залученням найширшого кола представників різних етнічних спільнот, широке використання засобів масової інформації та включення в навчальні плани шкіл та вищих навчальних закладів курсів з історії та культури етнічних спільнот, які проживають на території України; І.Лощенко акцентує увагу на необхідності розвитку пізнавальних та невербальних умінь і навичок, які дають дитині змогу вступати в контакт з іншими культурами та їхніми носіями. О.Джурицький, Г.Дмитрієв, Т.Поштарьова вважають можливим використання методів, які вже довели свою ефективність і визнання педагогічною практикою: діалог, дискусія, моделювання, рольові ігри, евристичні бесіди, робота з першоджерелами для розвитку навичок міжкультурного спілкування — діалог; значущість культурно-соціального аспекту сімейного виховання виділяють Е.Заредінова, Т.Кравченко, В.Федяєва, О.Галай, В.Ковтун, О.Чебан наголошують на важливості вивчення національних традицій як передумови полікультурного становлення особистості. Важливого значення надають професійній підготовці майбутніх учителів, як умові ефективності виховного процесу С.Барбіна, О.Глузман, І.Зязюн, О.Коберник, М.Пентиліук та ін. [1].

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дає підстави стверджувати про значний потенціал музичного мистецтва у полікультурному вихованні учнів. Вважаємо, що значні потенційні можливості має, зокрема, український фольклор.

Український фольклор пройшов багатовікову практичну апробацію і є генетично притаманним певній етнічній спільноті. Він відтворює не окремі частини світогляду народу, а картину світу в повному обсязі, а завдяки своїй синкретичності сприяє формуванню в людини цілісної системи художньо-естетичних поглядів, смаків і переконань. Будучи живою культурною

традицією, що природно і максимально наближена до реального повсякдення, фольклор розвиває творче ставлення до життя, результатом чого стає життєтворчість людини. У ньому відобразилися історично-культурний розвиток, філософські ідеї і погляди, психологічні особливості народу як етносу, виховні традиції, творчі здобутки – всі ті надбання й цінності, які народ створював, якими жив і які прагнув передати наступним поколінням. Органічне використання цінностей української традиційної культури у вихованні полікультурної свідомості школярів буде ефективним за умов здійснення навчально-виховного процесу з упровадженням народознавчих засад, розробки ефективних методик вивчення рідної мови та мов інших народів, залучення школярів до діяльності в галузі українського фольклору та культур інших народностей, які проживають у даній місцевості, співпраці школи і сім'ї [8].

Науковці наголошують на тому, що завдання української системи освіти та виховання сформувати в юної особистості здатності до життя в багатокультурному суспільстві, не відмовляючись при цьому від коренів, які визначають її ідентичність, що є край важливим та актуальним. Тому в процесі реалізації полікультурного виховання слід керуватися відповідними принципами, ознайомлюючи учнів з прикладами успішної взаємодії з національними культурами, громадами, які формують спільну культурну спадщину українського суспільства. Такий підхід є особливо актуальним для української педагогіки на тлі мовного,

етнічного, релігійного та регіонального розмаїття суспільства. Адже становлення громадянського суспільства можливе за умов трансформації етнічної спільноти у спільноту політичну, об'єднану єдиними цінностями та пріоритетами, тобто політичну націю. Система полікультурного виховання розвиває гуманні та толерантні відносини, прагнучи навчити особистість пізнавати різні культури, позитивно та толерантно сприймати відмінності інших, зберігаючи при цьому власну ідентичність [2, с. 219-220].

У наукових працях з досліджуваної проблеми визначаються різні чинники і фактори впливу на ефективність полікультурного виховання школярів. У дослідженні одним із завдань є визначення педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на підставі аналізу наукової літератури з проблеми дослідження вважаємо, що ефективними умовами формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів є такі: забезпечення розвитку мотивації та потреби студентів у полікультурному вихованні учнів засобами музичного мистецтва; організація педагогічного керівництва цим процесом на основі індивідуального підходу, налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії між студентами і викладачами. Перспективи подальших наукових розвідок вважаємо у вивченні стилів педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва в полікультурному навчально-виховному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Бойченко В.В. Полікультурне виховання молодших школярів у навчально-виховному процесі школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 – теорія та методика виховання / В.В. Бойченко. – Херсон, 2006. – 20с.
2. Кендзьор П. І. Основні засади організації полікультурного виховання в педагогічній системі школи / П. І. Кендзьор // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2016, – № 1 (55). – С. 213-221.
3. Лук'ячук С. Досвід полікультурного виховання учнів у школах США : рекомендації для вітчизняних освітян / С. Лук'ячук // Порівняльно-педагогічні студії : науково-педагогічний журнал. 2013. – № 2-3. – С. 27-35.
4. Миропольська Н. Є. Полікультурне виховання / Н. Є. Миропольська // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Крем'як. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Олійник М. Полікультурне виховання як процес формування етнічної ідентичності та толерантності у дітей дошкільного віку / М. Олійник, О. Брухальська // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2010.–Випуск XXXI. – С. 49-56.
6. Присакар В. В. Виховання міжетнічної толерантності у структурі морально- духовного розвитку школяра / В. В. Присакар // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2002. – Кн. І. – С. 138-145.
7. Сухомлинська О. В. Етнопедагогіка – засіб полікультурного виховання / О. В. Сухомлинська // Український оглядач. 1994. – № 8. – С. 2-3.
8. Яківчук Г. Актуалізація полікультурного виховання школярів засобами українських традицій та фольклору / Г. Яківчук // Нова педагогічна думка. 2014. – №3. – С. 147-151.

В статті розкривається проблема підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до полікультурного виховання учнів, роль учителя музичного мистецтва в формуванні полікультурного мислення школярів. Виявлено сутність полікультурного виховання як процесу цілеспрямованої соціалізації учнів та його зміст, що передбачає оволодіння системою національних та загальнокультурних цінностей, комунікативних та загальнокультурних емпатических умінь, що дозволяють школяру здійснювати міжкультурне взаємодіяння та проявляти розуміння інших культур, а також толерантність по відношенню до її носіїв. Розкрити потенціал музичного мистецтва, в частині, українського фольклору в полікультурному вихованні учнів.

Ключові слова: полікультурне виховання, майбутній учитель музичного мистецтва, підготовка, готовність, педагогічні умови.

The article touches the problems of preparation of future teachers of musical art to multicultural education of students. It is founded out that the problems of professionally determined content and structure of readiness of future teachers of musical art to multicultural education of students have been purely researched; the peculiarities of formation of its separate components in the period of professional teaching have been defined; the system of pedagogical accompaniment of development of future teacher's musical art readiness to multicultural education of students in the educational process of the University have not been developed. The special role of musical art's teacher, who, by forming student's multicultural worldview, enriches their experience of multicultural communication that is decisive in their future life has been proved. In this aspect a professional preparation of future teachers of musical arts to multicultural education of students acquires signs of special significance in conditions of modern cultural diversity of society. The essence of multicultural education as the process purposeful socialization of students which provides capturing of the system of national and common cultural values, communicative and general cultural empathic abilities that permits a pupil to make an intercultural cooperation and to show understanding of other culture as well as tolerance concerning its bearer has been determined. The attention has been paid to the potential of musical art in multicultural education of students, in particular on Ukrainian folklore. The necessity to guide by the relevant principles in the process of realization of multicultural education, introducing students with examples of successful cooperation with national cultures, communities which form mutual heritage of Ukrainian society has been emphasized. Such an approach is especially actual for Ukrainian pedagogy on the background of the linguistic, ethnic, religious and regional diversity of society because the formation of civil society is possible under the condition of transformation of

ethnic community onto the political community, united by common values and priorities, i.e. political nation. It has been proved that the system of multicultural education develops humane and tolerant relations, striving to teach a personality to cognize different cultures, to perceive positively and tolerant differences of others, while retaining its own identity. Such conditions of readiness of future teachers of musical art to students' multicultural education as implementation of development of motivation and students' necessity in multicultural students' education with the means of musical art; organization of pedagogical guidance of this process on the basis of individual approach, adjustment of subjective interaction between students and teachers; providing possession of future teachers of musical art by adequate style of pedagogical communication in multicultural in teaching and educational situation have been determined as effective.

Key words: multicultural education, future teachers of musical art, preparation, readiness, pedagogical conditions.

УДК 378.245

Козарь Оксана Петрівна,
доктор технічних наук, доцент,
Майборода Ірина Емільянівна,
старший викладач,

Петрус Борис Борисович,
старший викладач,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

Возняк Богуслав,

доктор інженерії, професор,

директор Інституту шкільної промисловості, м. Лодзь (Польща).

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У МЕТОДОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВОЇ РОБОТИ

Магістерська науково-пошукова робота є випускною кваліфікаційною роботою наукового змісту, відображає хід і результати розробки вибраної тематики. У даній статті проаналізовано останні дослідження з найбільш ефективного збору науково-пошукової інформації за темою дослідження. Запропоновано методологію підбору літератури, її аналіз, синтез і систематизацію, надано конкретні рекомендації при її вивченні. Розглянуто основні споживчі показники якості інформації, розроблено та запропоновано схему вивчення науково-технічної літератури.

Ключові слова: науково-технічна інформація, методологія, аналіз, синтез, структурування, систематизація, показники якості.

Постановка проблеми. Освітній ступінь магістратури направлений на підвищення рівня фундаментальної та методологічної підготовки студентів і формування готовності випускників до самостійного проведення наукових досліджень. У зв'язку з цим значну роль у навчальному процесі займає така форма організації навчально-пізнавальної діяльності, як самостійне виконання магістром науково-пошукових робіт за конкретною темою дослідження.

Магістерська науково-пошукова робота є випускною кваліфікаційною роботою наукового змісту, яка має внутрішню єдність, відображає хід і результати розробки вибраної тематики [1]. Вона повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки і техніки, а її тема повинна бути актуальною. Тому дуже важливим є правильний і найбільш ефективний підбір науково-пошукової інформації за темою дослідження, її аналіз і систематизація.

Мета статті: розробка і пропозиція методології пошуку та підбору наукової літератури за темою магістерського дослідження, її аналіз та систематизація з метою формування теоретичного та експериментального підґрунтя для досягнення мети дослідження і розв'язання його задач.

Аналіз останніх досліджень. Важливим джерелом інформаційного матеріалу є робота з літературою. Збір матеріалу обов'язково має супроводжуватися його оцінюванням. Для будь-якої науково-пошукової роботи дуже важливими є літературні джерела. У науковій літературі містяться підсумки раніше проведених досліджень, викладаються різні концепції, формуються теоретичні, методичні або практичні проблеми, накопичуються і трактуються факти. Тому літературу має вивчати кожен дослідник незалежно від галузі знання, в якій він працює [2].

Вивчення літературних джерел і збір матеріалів має свою логічну послідовність. Перший крок у цьому напрямку, відповідно [3], полягає у загальному перегляді тих джерел, які дають найбільш загальне уявлення про проблему. Для цього необхідно звернутися до енциклопедій, довідників, словників і т. п. Однак при цьому слід врахувати, що в подібній літературі

містяться тільки загальні відомості про проблему та назви джерел, з яких вони отримані. Іншими словами, здобувач отримує тільки інформацію про джерела, з яких можна почерпнути більш детальні відомості про предмет та об'єкт дослідження, основні теоретичні та методичні засади його вивчення.

Відповідальним етапом наукового дослідження є отримання й аналіз первинної та вторинної інформації. Особливе значення ця інформація має при написанні магістерської роботи. Вона є доказом обґрунтованості наукових положень роботи, її достовірності й новизни [4].

Наступним кроком є робота з бібліографічними матеріалами, серед яких найважливіше значення мають реферативні збірники та бібліографічні показники. Найновіша інформацію зазвичай отримується з періодичних видань. Економію часу при цільовому пошуку дає використання останніх номерів журналів за кожен рік, оскільки в них публікуються згруповані за розділами списки статей із ревізіями авторів, назв робіт, місяця публікації [2,4]. Бібліографія потребує постійного оновлення, доповнення та розширення. При роботі над магістерською роботою необхідно працювати над власною бібліографією за тематикою. Для цього потрібно чітко дотримуватись правил складання бібліографії: вказати автора, назву роботи, місце видання і видавництво, рік публікації і кількість сторінок. Якщо мова йде про журнальну статтю, то вказується прізвище автора (авторів), назва роботи, назва журналу та сторінки, де саме розміщено матеріал [1,3].

Опис процесу дослідження – основна частина магістерської роботи, в якій подається огляд основних джерел з теми дослідження, висвітлюється методика і техніка дослідження з використанням логічних законів і правил. Важливим є вибір методів дослідження, які є інструментом у добуванні фактичного матеріалу або первинної наукової інформації і виступають необхідною умовою досягнення поставленої в магістерській роботі мети [5].

Відповідно до думки авторів [6], зміст магістерської